DE NIEUWE 新しい

Maatschappij Arti et Amicitiae | Jaargang 23 nr 41 | mei 2019

Japanse mythen

De Japanse mythen zijn oeroud. Er is het oude imago van de Samurai, vechten tot de dood: het absolute, ethische Japan. Dan is er het semiotische Japan. De lege tekens. Het is een niet minder fantasmatische Japan dan de eerste.

Maar er is een andere Japanse mythe. Voor de multiculturalistische mythomanen is Japan het standaardvoorbeeld als het gaat om Verneinung: nee zeggen. Er zijn dertig manieren om nee te zeggen. Je zegt op een bepaalde manier nee tegen je vrouw, nee zeggen tegen een kind gebeurt op een andere manier.
Laten we overigens de psychologische sprookjes over Japan niet vergeten: je glimlacht, maar je weet nooit of het oprecht is of dat de Japanner ons bespot. Deze dubbelzinnige beleefdheid. Wat willen ze echt?

> *How courteous is the Japanese;*
> *He always says, "Excuse it, please."*
> *He climbs into his neighbor's garden,*
> *And smiles, and says, "I beg your pardon";*
> *He bows and grins a friendly grin,*
> *And calls his hungry family in;*
> *He grins, and bows a friendly bow;*
> *"So sorry, this my garden now."*
> *Ogden Nash*

Dan is er nog een Japan, geliefd bij diegenen die kritiek hebben op onze Westerse, decadente manier van liberale democratie en die op zoek zijn naar een orde dat de dynamiek van het kapitalisme combineert, met behoud van een zekere stevige traditionele gezagsstructuur.
En nogmaals, het kan in beide richtingen werken. Wat leuk is aan fantasieën, ze zijn altijd dubbelzinnig. Je kunt het op een negatieve manier omdraaien, Japanners doen alsof ze kapitalisme spelen, terwijl in hun Japanse maffiose werkelijkheid samenzwering de regel is. Aan de positieve kant is er de fantasie dat er een kapitalisme mogelijk is met morele waarden. Politici huilen openbaar als ze iets fouts hebben gedaan.
Wat leuk is in restaurants en metrostations, is de afwezigheid van Engels. Het is aan de buitenlanders om hun weg naar buiten te vinden. In Japan, zelfs als het erg druk is, voel je de druk niet, zelfs als je fysiek dichtbij bent. In de metro van New York, zelfs als deze half vol is, zou je de ervaring hebben van de absolute nabijheid van de Ander.

Maar nu even een serieuze mythe: de Japanse toilet.
De Japanse toiletten zijn ingewikkeld en meedogenloos efficiënt en houden niet alleen rekening met verspilling, ze verwijderen ook het bewijs dat stront ooit heeft bestaan. Zelfs een onderzoeker van een plaatselijk delict zou moeite hebben om een spoor van poep te vinden. Hoe ze dit doen varieert van toilet tot toilet, maar zelfs in een standaard Japanse toilet kun je verwachten dat je achterwerk strak gewassen en met hete lucht opgeblazen wordt. Het is ook niet ongewoon om toiletten met verwarmde stoelen te vinden, waardoor een einde komt aan een probleem in Europa dat vandaag de dag nog steeds bestaat in Groot-Brittannië: zitten op een koud toilet.

Andere Japanse toiletten spelen muziek, zorgen voor geuren en geven gebruikers volledige zeggenschap over de verschillende beschikbare functies.
Er is echter één probleem: tot nu toe hebben maar weinig mensen buiten Japan geweten hoe ze te gebruiken. Talloze toeristische gidsen en artikelen zijn gewijd aan het onderwerp, maar het is net als Twitter uitleggen aan een Middeleeuwer.

Er is echter hulp beschikbaar nadat de toiletfabrikanten in Japan overeenstemming hebben bereikt over een reeks gestandaardiseerde symbolen, die op de toiletten van het land zullen worden gebruikt om ze toeristenvriendelijker te maken. Verwarrend genoeg hadden fabrikanten eerder verschillende symbolen op de wc pot gebruikt, wat resulteerde in ongelukkige ongelukken zoals slecht getimed föhnen en woest sproeien.

De dagen van Japanse toiletongevallen lijken te zijn geteld. De dagen van de Japanse mythes ook.

KK ■

SHINJI OTANI

Uit de collectie shunga prenten van het British Museum London

Manko!

ROELOF JAN MINNEBOO

'Omdat we het op deze manier gaan doen, zal ik er heel veel creme opdoen. Zorg dat je klaarkomt. Zonder creme zou deze grote er niet ingaan,' zegt de vrouw die een gigantische zwarte voorbinddildo om haar heupen gebonden heeft. 'Schiet op en stop hem erin. Ik wil vijf of zes keer achterelkaar klaarkomen,' antwoordt de vrouw die op haar rug ligt terwijl ze dildo insmeert met een glijmiddel uit het kleine gouden potje in de handen van de vrouw die op het punt staat haar te penetreren. Nog eentje: Een voor de winter geklede Nederlandse koopman neukt een Japanse courtisane en moedigt haar opgewonden aan, in het Nederlands. 'Ik heb geen idee wat je allemaal zegt,' antwoordt de vrouw. 'Maar duw hem er strakker in!'

Beschrijving en teksten van twee bladen in een album van elf erotische blokdrukprinten getiteld *Fumi no kiyogaki* (pure tekeningen van vrouwelijke schoonheid) uit 1801, naar het werk van Kitagawa Utamaro (ca. 1753 - 1806). Ze zijn onderdeel van de omvangrijke collectie shunga prenten in het British Museum. Shunga is een sub-genre van ukiyo-e, Japanse houtsnedes uit de Edo-periode (1603 -1867).

De vermenging van erotiek, humor en vulgariteit die shunga kenmerkt, zien we terug in de hedendaagse Japanse cultuur. Hentai - de buiten Japan gebruikte term voor erotische manga - en anime - de geanimeerde vorm van manga - bouwen voort op de historische, vaak groteske en humoristische prentkunst. Ook op Japanse tv zien we de combinatie van seks, humor en vulgariteit terug. Zo was er een spelshow met de titel *Happy Finish Karaoke*, waarin zangers worden beoordeeld op hun zangkwaliteiten terwijl ze door een bevallige dame worden afgetrokken. Een ander opmerkelijk programma is *Ontsnappen aan een scheet* waarin met een speciale camera wordt vastgelegd hoe de spelkandidaten proberen weg te huppelen van hun geelgekleurde darmgassen. Ook dit bizarre schouwspel kent een historische voorloper: een rolschildering met de titel *He-Gassen* (scheten wedstrijd) van een anonieme kunstenaar uit de 19de eeuw. Het toont een aantal vrouwen en mannen die elkaar bestoken met plastisch afgebeelde winden.

Toch zijn er grote verschillen tussen de hedendaagse afbeeldingen van seks en vulgariteit en die uit de 17de, 18de en 19de eeuw. Het is in Japan heden ten dage namelijk ten strengste verboden om geslachtsdelen af te beelden. In de shungu prenten zijn gigantische penissen en opengesperde vagina's vaak centraal terwijl zelfs in de meest extreme Japanse porno (google omorashi, gokkun en tamakeri) vagina's en penissen steevast worden geblurd.

De censuur van erotische afbeeldingen heeft een lange geschiedenis in Japan. In 1722 kondigde shōgun (militaire leider) Tokugawa Yoshimune een verbod uit op shunga in verband met de vaak politiek-satirische ondertoon van de prenten en deze werden daarna anoniem en illegaal gepubliceerd. Pas toen in 1868 het keizerdom werd hersteld - nadat Japan ruim zeven eeuwen af en aan was geregeerd door shōguns - lukte het de heersers om 'obscene' kunst daadwerkelijk te verbieden. Japan moest moderniseren en verwesteren en erotica hoorde niet bij het nieuwe Japan dat de keizers voor ogen hadden. Theater, schilderkunst en literatuur werden gekuist teneinde de negatieve invloed van frivool en vulgair vermaak in te dammen en zelfs op oude afbeeldingen werden geslachtsdelen afgeplakt.

'Een persoon die een obscene afbeelding, document of andere object verspreidt, verkoopt of in het openbaar toont, zal worden gestraft met niet meer dan twee jaar gevangenschap met arbeid en een boete van niet meer dan 2.500.000 yen. Dat geldt ook voor een persoon die hetzelfde bezit met het oogmerk van verkoop.' Aldus artikel 175 van het Japanse wetboek van strafrecht uit 1907. In 2014 werd kunstenares Rokudenashiko - pseudoniem van Megumi Igarashi - op grond van die wet gearresteerd. Ze bouwde een kayak naar een 3-D scan van haar eigen vagina. Ze creëerde ook een stripfiguurtje, *Manko-chan*, mevrouw Kutje, waarmee ze de dubbele standaard in Japan bestrijdt. Rokudenashiko werd vrijgesproken voor het maken van de kajak, de rechter oordeelde dat te weinig leek op een echte vagina. Ze werd echter wel veroordeeld voor het versturen van de scan van haar vagina naar de crowdfunders van het project.

De aanbidders van de kanamara, de fallus van staal, hebben geen last van de obsceniteitwet. Op de eerste zondag van april wordt in een heiligdom in Kawasaki de stalen penis aanbeden die een smid zou hebben gemaakt om de kaken van de demon te breken die in de vagina van een jonge vrouw woonde en daar de penissen van haar geliefden verslond. Penissen in allerhande maten, vormen en smaken herinneren aan de dildo die de vagina veilig maakte voor de penis. Het staat symbool voor een dubbele moraal die zelfs in Japan - waar Abrahamitische misogynie oorspronkelijk geen deel uitmaakte van de cultuur - de vagina onderdanig maakt aan de penis.
■

Kyoto verzameling
HERMAN VAN DEN BOOM

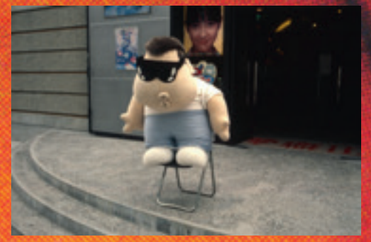

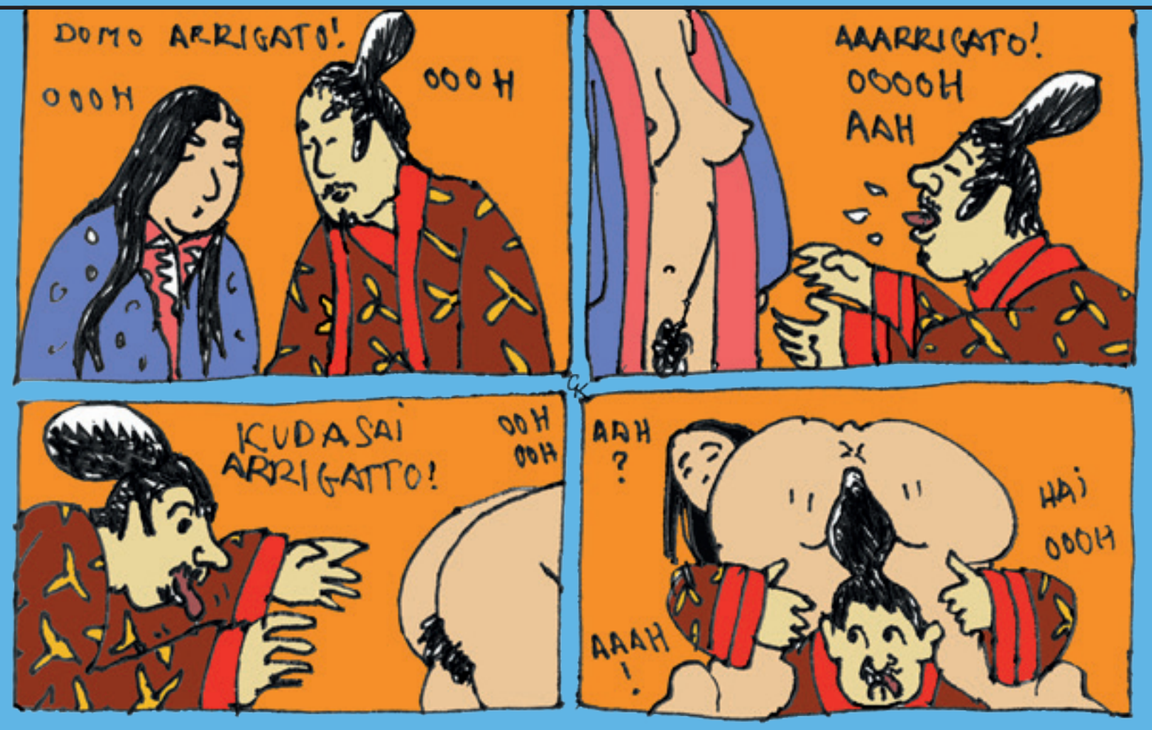

GABRIEL KOUSBROEK

De onverzettelijke Möri
ARIE DE JONG

Je bent de eigenaar van een traditioneel Japans restaurant en wil de gunst van 7 geisha's voor je winnen. Zij zijn vertegenwoordigers van de Japanse cultuur en traditie. Zij zijn meesters in vele kunsten: muziek, zingen, dansen, geestige coversatie en de theeceremonie. Hun gunst kan jou en je restaurant veel aanzien bezorgen.

Echter je strijdt niet alleen om de gunst van de geisha's. Enkel wanneer je hen waardevolle voorwerpen van hun traditie aanbiedt, zullen zij jou hun diensten verlenen.

Inhoud:
7 geishakaarten | 21 geschenkkaarten | 8 actiefiches
7 overwinningsfiches | spelregels

Kota Nakayama

1.

2.

Wat obsceen is, is wat verborgen is.

'Japans naakt' in Japanmuseum SieboldHuis is de eerste tentoonstelling in Nederland die door middel van naaktfoto's de geschiedenis van de Japanse fotografie blootlegt. Meer dan honderdtwintig naaktfoto's van ruim dertig fotografen zijn van 15 maart tot 8 september 2019 in Leiden te zien.

3.

Toen de Duitser Philipp Franz von Siebold (1796-1866) in dienst van de Nederlandse regering in het begin van de 19de eeuw in Japan verbleef, bestond de fotografie nog niet (afb.3). De naamgever van Japanmuseum SieboldHuis aan het Rapenburg te Leiden liet een deel van zijn omvangrijke Japancollectie van ruim 25.000 objecten visueel vastleggen in tekeningen en aquarellen door onder anderen kunstenaar Kawahara Keiga. In de periode van 1820 tot 1830 vervaardigde Keiga honderden schilderingen die ons een beeld geven van het dagelijkse leven in Japan. Hij staat ook wel bekend als de 'Japanse fotograaf zonder camera'. Keiga (1786 – ca. 1860) was onmisbaar bij de missie van Siebold die in opdracht van koning Willem I planten, dieren, zaden, allerlei gebruiksvoorwerpen en informatie verzamelde in Japan.
Van 1638 tot 1854 had Nederland als enige Europese mogendheid toegang tot Japan. Siebold kwam in 1823 aan op de Nederlandse handelspost Deshima, een kunstmatig eilandje in de baai van Nagasaki. In de zes jaar tijd die hij als 'Hollandse' arts in Japan doorbracht, kwam hij veelvuldig in aanraking met Japans naakt: bij het bezoek aan zijn patiënten, in het badhuis waar mannen en vrouwen vaak samen het bad deelden, op het platteland waar landarbeiders meestal schaars gekleed gingen. Maar op erotische Japanse prenten zag hij ook hoe de liefde bedreven werd, waarbij geslachtsdelen in bovenmenselijke maat werden afgebeeld (afb.4). Voor Siebold was het verwonderlijk hoe vrij Japanners omgingen met naaktheid.

Zedenwetten
Toen Japan in 1854 zijn deuren opende voor de rest van de wereld werden in rap tempo buitenlandse technologieën zoals de fotografie en ideeën overgenomen waaronder de visie op naakt. Onder invloed van het westerse schaamtegevoel werden in Japan strikte zedenwetten ingevoerd die tot op de dag van vandaag gelden. Hoe deze wetten geïnterpreteerd moeten worden, is gebaseerd op een uitspraak van het hooggerechtshof in 1957. Het hof besliste dat de vertaling van de beroemde roman 'Lady Chatterly's Lover' van D.H. Lawrence (1885-1930) onzedelijk is. Hieronder werd verstaan: het werk is schadelijk voor het normale gevoel van schaamte, het roept seksuele gevoelens op en versterkt ze. Het gaat tevens in tegen goede morele concepten van seks.
Het afbeelden van schaamhaar werd op basis van deze zedenwetten als obsceen gezien. Het tonen van het geheel naakte lichaam waar schaamhaar te zien was, werd tot de jaren '90 van de vorige eeuw niet getolereerd door de autoriteiten. Het afbeelden ervan zou een verkeerde invloed hebben op de samenleving, vooral op kinderen, te meer omdat tijdschriften met naakt vrij verkrijgbaar waren bij de lokale buurtwinkels. Vandaar dat lichaamshaar op foto's in tijdschriften en kranten bedekt werden met stippen of balkjes. In de jaren '90 kwam er verandering in hoe er door de autoriteiten tegen naakt werd aangekeken. In mei 1992 gaf de gemeentepolitie van Tokyo aan de redactie van het bekende weekblad 'Shukan Bunshun' aan dat voorzichtigheid geboden is bij het afbeelden van schaamhaar. >>

4.

5.

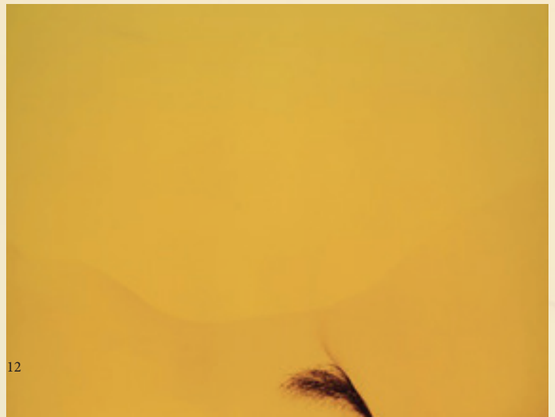

Een woordvoerder van de politie zei dat het besluit het weekblad niet te laten vervolgen voor de foto's van naakte vrouwen "aangeeft dat de openbare mening over obsceniteit definitief verandert. Er is geen behoefte bij de politie om daarbij voorop te lopen, maar evenmin om achter te lopen. [1] Ook een ander weekblad, de 'Shukan Post', kreeg een waarschuwing omdat de foto's met afbeelding van schaamhaar van fotograaf Shinoyama Kishin (1940) wel erg obsceen waren. Dezelfde fotograaf veroorzaakte in 1991 flinke opschudding met de publicatie van onder meer het fotoboek 'Santa Fe'. Hierin beeldde hij de beroemde actrice, zangeres en fotomodel Miyazawa Rie geheel naakt af. Dit fotoboek was zo populair dat er meer dan 1,5 miljoen exemplaren werden verkocht. Het leidde ertoe dat vanaf 1991 schaamhaar wel werd gedoogd maar alleen als het een kunstzinnige uiting was en geen pornografie. Fotografen volgden massaal Shinoyama's voorbeeld. Het afbeelden van genitaliën bleef nog wel in de taboesfeer. In 2014 kwam het tot een incident toen in het Aichi Prefectural Museum of Art in Nagoya de serie 'With Me' van Takano Ryudai (1963) werd getoond (afb.1 en afb.2). Uit de tentoonstelling moesten na een anonieme klacht twaalf foto's met afbeeldingen van naakte mannen worden verwijderd omdat ze in strijd waren met de zedenwetten. Het museum liet de werken hangen en bedekte ze in overleg met de kunstenaar met een dun doek of dun kalkpapier. Dit statement is een aanklacht tegen de dubbele moraal van het gebruik van de zedenwetten die vertoon van schaamhaar bij vrouwen wel tolereerden, maar het vertonen van een penis in de ban deden. Japanse kunstenaars zijn niet vrij en wettelijk beschermd om te laten zien wat zij willen, zoals in Nederland. Maar dit wil niet zeggen dat er geen naaktfotografie met schaamhaar te zien was in Japan. Veel bleef sinds de opening van Japan in 1854 decennialang uit het gezichtsveld van de autoriteiten.

Het doet me deugd dat hedendaagse Japanse fotografen zoals Hosokura Mayumi (1979) (afb.5), Okabe Momo (1981) en Tokyo Rumando (1980) (afb.6) met hun naaktfotografie de veranderende maatschappij, gender en seksualiteit voor het voetlicht brengen. Fotografie, met afbeeldingen van zowel mannelijk als vrouwelijk naakt, is naast onder meer prentkunst, keramiek en lakwerk een geaccepteerd en integraal onderdeel van de Japanse kunst geworden. Want zoals de beroemde regisseur en schrijver Oshima Nagisa (1932-2013) ooit zei: "Niets wat is geuit is obsceen. Wat obsceen is, is wat verborgen is".

KRIS SCHIERMEIER
Directeur-bestuurder Japanmuseum SieboldHuis
■

6.

Gebruikte literatuur:

Arlette Kouwenhoven en Matthi Forrer. Siebold en Japan. Zijn leven en werk. Hotei Publishing. Leiden, 2000.

Kris Schiermeier en Kuniko Forrer met voorwoord van Henri Lenferink. Japan in Leiden. Wandelgids. Japanmuseum SieboldHuis. Leiden, 2017.

[1] 'Schaamhaar in Japan niet langer taboe', artikel in het NRC 18 mei 1992.

Annemarie Zethof met een voorwoord van Kris Schiermeier, Japans Naakt, Japanmuseum SieboldHuis, 2019 Leiden.

Anne Wilkes Tucker (Et al.), The History of Japanese Photography, Yale University Press, 2003 Houston.

Afbeeldingen

1. Takano Ryudai, With TW#4, uit de serie 'With Me', 2010, C-Print, Copyright Takano Ryudai. Collectie Yumiko Chiba Associates, Tokyo, Japan
2. Takano Ryudai, with TW#1, uit de serie 'With Me', 2010. C-Print, Copyright Takano Ryudai. Collectie Yumiko Chiba Associates, Tokyo, Japan.
3. Portret van Siebold als kolonel in de generaalsstaf van het Nederlands-Indisch leger, gemaakt naar een origineel door H.R. Heidemans uit 1848. Erfgoed Leiden en Omstreken.
4. Katsushika Hokusai (1760-1849), In de buitenlucht uit de serie Fukujuso, de adonisplant. Shunga, erotische kleurenhoutsnede, circa 1815-1823, Rijksmuseum Amsterdam, RP-P-2008-6.
5. Hosokura Mayumi, Line (Y), uit Jubilee, 2015. Inktjetprint, Copyright Hosokura Mayumi. Dank aan G/P Gallery, Tokyo, Japan.
6. Tokyo Rumando, RS No.116, 2012, Zilvergelatinedruk, Copyright Tokyo Rumando, Dank aan IBASHO, Antwerpen, België.

V2_LAB FOR UNSTABLE MEDIA

Opvallend veel Japanse kunststudenten bezochten het alternatieve kunstcircuit in Nederland van de 80er jaren. Er waren veel manifeste kunstenaarsinitiatieven, meestal gevestigd in kraakpanden. Hier werden ongepolijste en niet gekwalificeerde kunsten gebracht. Toonaangevend waren: o.a. W139, Apollohuis, Makkom, DropArchief, De Fabriek, City Thoughts, Lokaal 01, De Achterstraat, Plaats Maken, Aorta en De Zaak. Enkele organisaties bestaan nog steeds, soms onder een andere naam. Bijzonder belangrijk, extreem en brutaal was *V2_LAB FOR UNSTABLE MEDIA* in Den Bosch (1981), opgericht door Alex Adriaansens (1953-2018). Hij verhuisde zijn V2 in 1994 naar Rotterdam. Tot op heden een gezaghebbend interdisciplinair centrum voor kunst en mediatechnologie.

Japanse kunsternaars actief in V2: *Yukiko Shikata, Tota Hasegawa, Cesar Minoru Harada, Miya Masaoka, Otomo Yoshihide, Masaki Fujihata, Ikuo Nakamura, Inari Wishiki, Nae Morita, Yasuhiro Suzuki, Sota Ichikawa, Naoko Tosa, Alvaro Takiuti, Kagami, Seiko Mikami, Seiji Shimoda, Miki Yui, Sei Matsumura, Maki Ueda, Ryoji Ikeda, Akitoshi Honda, Keiichi Matsuda, Mika Satomi, Atau Tanaka, Michiko Nitta.*

Cover catalogus 1984,
JOSÉ V/D BERG.

LOODWICKS' DOCUMENT

In ons land werken ze zich gewoon dood aldus cultureel attaché Marie Kawazu. Van het ach-en-wee-gezwoeg onder Nederlandse kunstenaars snapt ze niets.

Bonsai appels blauw
DENNIS A-TJAK

Japanse danseres

Zij was zo tenger dat het wijd gewaad
Haar eerder hulpeloos dan groter maakte,
Zo kinderlijk alsof het smal gelaat
Onder de zware wrong zopas ontwaakte.

Maar toen de fluiten gilden, de trommen trilden
En gong bonsde, wierp zij zich in de strijd;
ít Was of zij even aarzelde, even rilde,
En toen ñ een ruk, een zwaai, zij was bevrijd.

Als een samurai met een smalle degen
Snel schermend honderd vijanden weerstaat,
Hield zij een heir van boze geesten tegen,
Was Fujiñpuur haar dans, machtloos het kwaad.

Maar toen woestñplotseling de muziek verstomde,
Alleen de fluiten nog geklaag aanhielden,
En zich de nacht over de tempel kromde,
De luide bijval louter stiltí vernielde,

Werd zij weer needrig, tenger, slank en vloog
Nog eenmaal op en stond dan, bijna brekend,
Alleen de armen hield zij nog omhoog,
En boog het hoofd, als om vergeving smekend.

Jacob Slauerhoff:
Uit Al dwalend (postuum, 1947)

PAUL DONKER DUYVIS

japan
markt
ВХОД
СВОБОДНЫЙ
CALVIN

HARMONY AND PEACE
兵憲
KEMPEITAI

DEATHGAZE

Gilgamesh

SUN OF A STARVE

CROSSFAITH

DIR EN GREY

ONE OK ROCK

Schaamte

NINA PERU

In Tokio bezocht ik een oude tante van me. Ben drie dagen op rij bij haar op bezoek geweest in een bejaardenhuis voor demente bejaarden. Het was er een vrolijke boel, er werd gezongen, gekke bekken getrokken om de gezichtspieren soepel te houden en natuurlijk Japans eten. Mijn tantetje heeft daar geen boodschap aan, ze mag dan dement zijn, ze is een Indiase uit London, net als ik. Ze spreekt geen Japans, Haar dochter getrouwd met een Japanse piloot heeft haar naar Tokio gehaald. Heb zelf drie dagen achter elkaar Indiaas eten voor haar gemaakt. Ze was zo intens gelukkig. Scherpe pickles uit een potje werden zo achterovergeslagen. Een dame van 90 ging vol met haar blote hand in de pickles pot. Niks chop sticks of een lepel. Geen spatje schaamte gevoel.

Tussendoor ging ik een paar keer naar een Massage salon. Stijve rug van het vele reizen en die harde Japanse futons. Op de plek zelf dunne gordijntjes tussen de op tafels liggende gemengde cliënteel. Het begon heel aangenaam. Tot dat een buurman achter een gordijntje zwaar begon te ruften. Eerst dacht ik nog: wat is dat voor geknetter. De giftige miasmen dreven deze kant op. Zou hij zich niet schamen, deze getalenteerde rufter. Ik wilde hier weg, gelukkig stegen zulke dampen snel weer op.

Toen ik dit aan mijn familie mededeelde wisten ze te vertellen dat er bij hun in de buurt een winkel is waar vooral deftige dames inkopen doen. Ze hebben heel veel verschillende soorten thee. Maar er is een soort die een wel hele vreemde eigenschap heeft. Als je vaak van deze thee drinkt ruikt je eigen poep niet meer zo naar poep en kun je zonder enige schaamte de wc verlaten.

De man waarmee ik ben wist ook nog een duit in zakje te toen. Hij had iets gelezen bij Bernhardus Varenius, Beschrijving van het Japanse Rijk (Amsterdam 1649) een heel hoofdstuk is gewijd aan schaamte. Hij meende een grappige episode in huiselijke kring uit de vrije hand te moeten voordragen. Bij deze: Een meisje serveerde in het vrouwenvertrek van een rijke zakenman aan lage tafels. Ze knielde op de vloer, naar de heer des huizes toegekeerd, zoals het traditioneel wordt gedaan en schonk de vrouw des huizes een wijn in. Daar echter enkele schotels, gevuld met spijs, voor de heer stonden, moest ze haar arm helemaal strekken om de heer ook wijn in te schenken. Daarbij gebeurde er voor het meisje iets belachelijks: doordat ze haar arm en schouder zo ver moest strekken, ontsnapte er uit haar samengeperste lijf een daverende scheet. Het meisje schaamde zich zo voor dit ongelukje dat ze niet eens opstond, om snel de ruimte te verlaten. Ze verstarde ter plekke. Ze verborg handen en armen onder haar kleed, haar hoofd onder een omslagdoek. Ze ging met haar mond naar haar rechter borst. Ze beet zich zo stevig vast in haar borst zodat haar gebit er in verzonk. Het meisje stierf ter plekke. ■

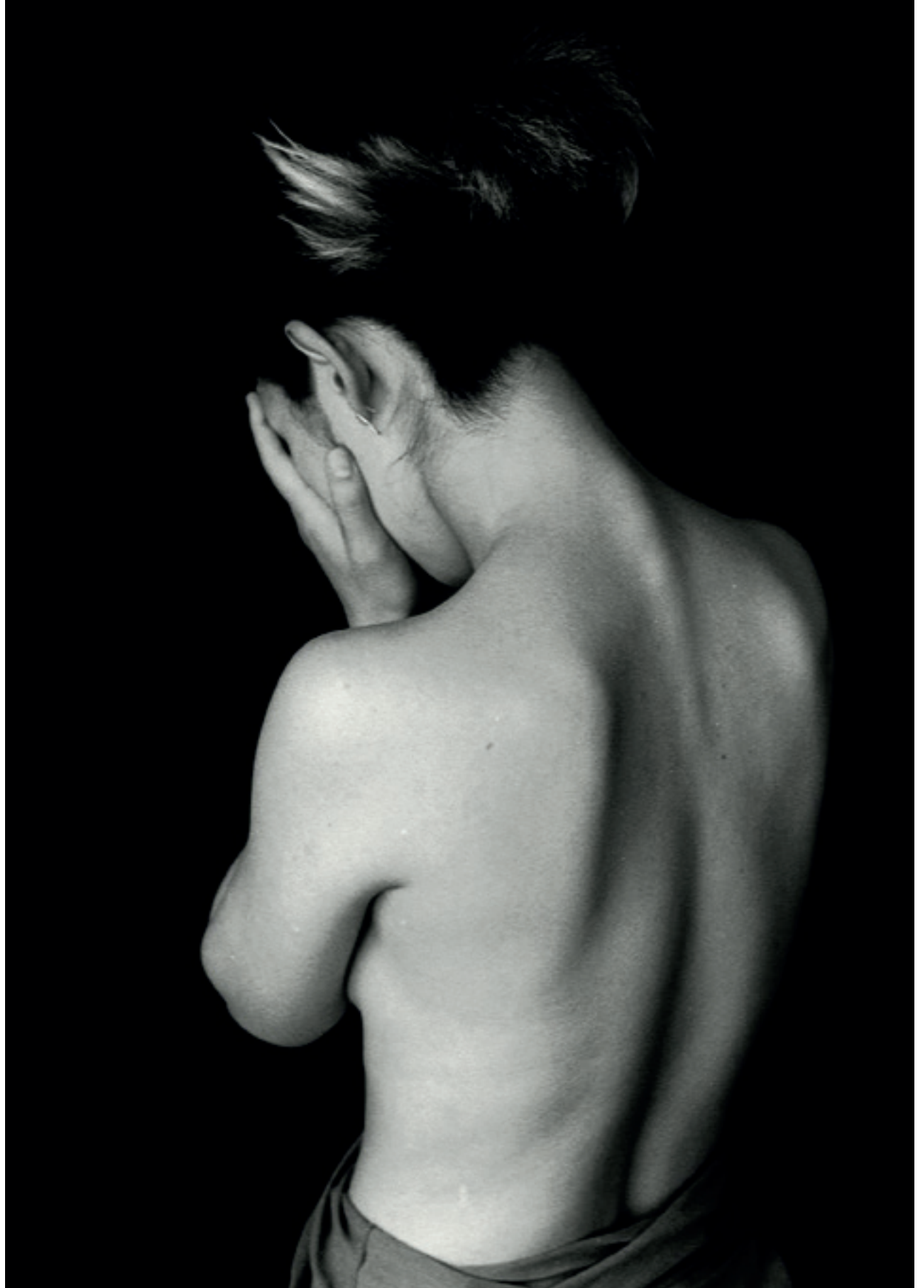

PAUL DONKER DUYVIS

Amsterdam: vrijheid, chaos (...)
KAORU YAMAMOTO

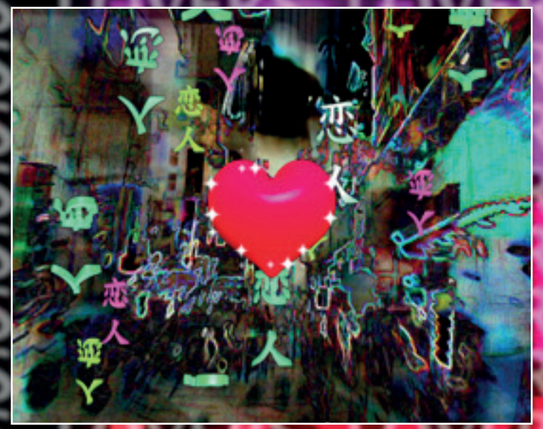

TOMOKO MUKAIYAMA

Kunstenaar en pianist. Nederland (ze woont hier al meer dan 25 jaar) en haar geboorteland Japan hebben beide veel invloed op haar werk. De culturen staan veelal haaks op elkaar, maar geven ook de mogelijkheid om te vermengen: waar de Japanse sociale norm ontbreekt in haar onbeschroomdheid, kan Nederland haar aanvullen. Waar de Nederlandse maatschappij te kort schiet in haar sentiment voor gemeenschappelijke verbondenheid, springt Japan haar bij.
In haar voorstellingen laat ze de meest kwetsbare en krachtige gestaltes van beide thuislanden zien, ze te representeren en trotseren.
Tomoko gebruikt performance kunst, moderne muziek, dans, theater, film, mode en fotografie; vaak in samenwerking met andere kunstenaars.

foto Shinji Otani | styling Yasuhito Shoji

Shishiyan pa

De Japanse kunstenares Takako Hamano woont en werkt in Nederland. Ze maakte deze penseeltekening geïnspireerd op het netsuke beeld 'Man with shishimask' (1830). Shishihans, vergelijkbaar met bedelfiguurtjes, worden aan de netsuke gehangen. Netsuke is een functioneel object, een soort tasje, gehecht aan de obi, sjerp of riem van de zakloze kimono.

Nothing Specials

LINDA ROODENBURG

De stoplichten springen op blauw terwijl ze dat toch 'groen' noemen, winkelpersoneel blijft buigen ook al heb je het pand al verlaten en fooien worden beleefd doch beslist geretourneerd. Als je een Japanner in lichte paniek achter je aan ziet hollen, dan heb je je tas laten staan of je mobiel laten liggen. En als de zon schijnt doet de Japanner een hoedje op zodat de huid blank blijft. De zwarte medemens ontbreekt sowieso in het straatbeeld.

In Tokio had ik een afspraak met Voltaire Cang, een specialist op het gebied van de Japanse cultuur. Hij bood mij het bijwonen van een *Way of Tea* aan, een traditionele theeceremonie. Ik moest rekenen op een halve dag. Ik dankte hem beleefd voor het aanbod - zonde van de tijd in het opwindende Tokio - en stelde voor om elkaar in een restaurant te ontmoeten. Achteraf heb ik daar spijt van. Ik weet nu dat Cang mij een bijzonder aanbod had gedaan – waardoor ik de Japanse ziel wellicht beter had leren doorgronden. Tussen neus en lippen door vertelde hij dat hij vier jaar gestudeerd had op de theeceremonie. Tijdens ons etentje bracht ik de zo opvallende properheid van de openbare ruimte ter sprake. Er is overal voedsel te koop, alle etenswaren zijn verpakt, en toch staan er nergens afvalbakken. 'Natuurlijk niet', zei Voltaire. 'Die zouden in een mum van tijd propvol zijn en dat geeft troep.' Nee, de Japanner neemt zijn afval mee naar huis en biedt het vervolgens keurig gescheiden aan in containers voor zijn eigen huisdeur. Kinderen leren op school dat je een ruimte achterlaat zoals je hem aangetroffen hebt. Zo blijft een schone straat een schone straat. Toen de Japanse sporters na afloop van de laatste Olympische spelen hun verblijf brandschoon achterlieten met een bedankbriefje, gingen de foto's daarvan de wereld rond.

Japan barst van de toeristen, vooral uit eigen land, het hele jaar door. In november gaat men herfstkleuren kijken. En fotograferen natuurlijk. Op een website is te volgen waar op dat moment de kleuren het mooist zijn en daar gaat men dan met busladingen naar toe. Maar liever een massa Japanners dan een massa niet-Japanners. Het gedrag is geconditioneerd op het zo min mogelijk hinderen van de medemens. Op straat wordt niet gebotst, niet gegeten, zacht gepraat en die mondkapjes zijn niet bedoeld om fijnstof buiten te houden maar om de eigen bacillen binnen te houden. De gedachte dat je iemand zou kunnen besmetten met jouw bacillen is onverdraaglijk.

'Cultureel erfgoed' wordt bij ons geconserveerd in de originele staat, anders voelen we ons bedonderd. Zo niet de Japanner. Een kopie kan dezelfde status bereiken als een 'origineel'. Een van mijn favoriete prenten is Hiroshige's 'De Grote Brug en Atake in de regen'. Vincent van Gogh begreep de Japanse houding en kopieerde de prent in olieverf. Maar de kunsthandel maakt van een houtblokdruk uit de tijd van Hiroshige een 'origineel' en vraagt een hoge prijs. Gelukkig zijn er in Japanse musea en winkels nieuwe drukken te koop die betaalbaar zijn. Zo maakt het Benrido atelier in Kyoto hun eigen, ambachtelijke collotypieën (lichtdrukken) van Hiroshige's meesterwerken, in een ander formaat met diepe, verzadigder kleuren dan de inmiddels verbleekte 'vintage'prints uit de 19de eeuw. De scheiding tussen kunst en ambacht zoals wij maken in het voordeel van de eerste, bestaat hier niet. Daarom zijn de meest alledaagse dingen vaak zo mooi. De regenpijp is geen pijp maar een sierlijke slinger van bakjes die het water

één voor één aan elkaar doorgeven. Voor de perfecte nabootsing moet je ook in Japan zijn.
Als het gaat om kunst dan zijn wij hier geobsedeerd door vernieuwing, zo revolutionair mogelijk. De kunstenaar die niet op de troepen vooruitloopt wordt afgeserveerd met 'niets nieuws onder de zon'. Zo niet in Japan. Tradities worden gekoesterd zonder dat alles bij het oude blijft. De Grote Ise Tempel trekt jaarlijks miljoenen pelgrims. Voor hun is de tempel 1300 jaar oud, ook al wordt hij iedere twintig jaar helemaal afgebroken en opnieuw gebouwd. Maar dan volgens de inzichten van een nieuwe generatie. Dat is oosters, cyclisch denken in termen van vergankelijkheid en verandering in plaats van westers lineair denken in termen van essentie en authenticiteit.

Dé Nederlander bestaat niet volgens ingewijden, maar in de ogen van de buitenstaander bestaat de Japanner wel. Dat is een kwestie van afstand. De leukste Japanner die op mijn pad kwam heb ik niet ontmoet. Het was tussen Magome en Tsumago, een populaire wandeling op de historische route van Kyoto naar Edo. Aan weerszijden van de toegangspoort tot zijn tuin hingen bordjes: *U may Go through my garden to Tsumago en Welcome but nothing specials.* Ik werd in ontroerend engels hartelijk uitgenodigd om een tuin te betreden waar niets bijzonders te zien was. Stel je een Nederlandse variant voor:

U bent van harte uitgenodigd voor de opening van niks bijzonders / You are cordially invited for the opening of nothing special. Het bordje loste de belofte volledig in. Een wat verwaarloosde tuin rondom het huis en de werkplaats van een zo te zien ambachtelijk werkende houtkunstenaar. Hij was niet thuis. Bij de uitgang stond een bak met wandelstokken met nog een bordje: *Take free but Lady & G only.*

Thuis gekomen las ik op internet over een Japanner die al zo'n 40 jaar lang wekelijks luchtpostbrieven stuurt, met dezelfde tekst, naar Hotel Restaurant Spaander in Volendam. Een journalist van het Parool ging uitzoeken wie deze man was en waarom hij dit deed. Samen met een portretschilder, de hoteleigenaar en een Japanse tolk ging hij op bezoek bij de man, die samen met zijn hoogbejaarde vader op het Japanse platteland bleek te wonen. Nee, hij was nooit in Holland geweest en de uitnodiging om naar Volendam te komen sloeg hij vriendelijk af. Waarom hij die brieven stuurde? *No reason.* Wat er in die brieven stond? *Nothing specials,* dacht ik, inmiddels iets vertrouwder met de ondoorgrondelijke kant van Japan. Inderdaad.
■

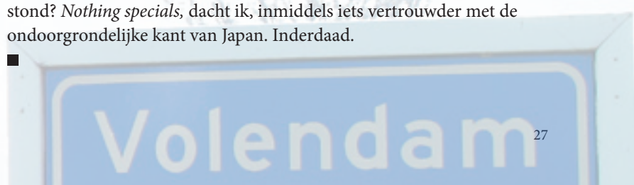

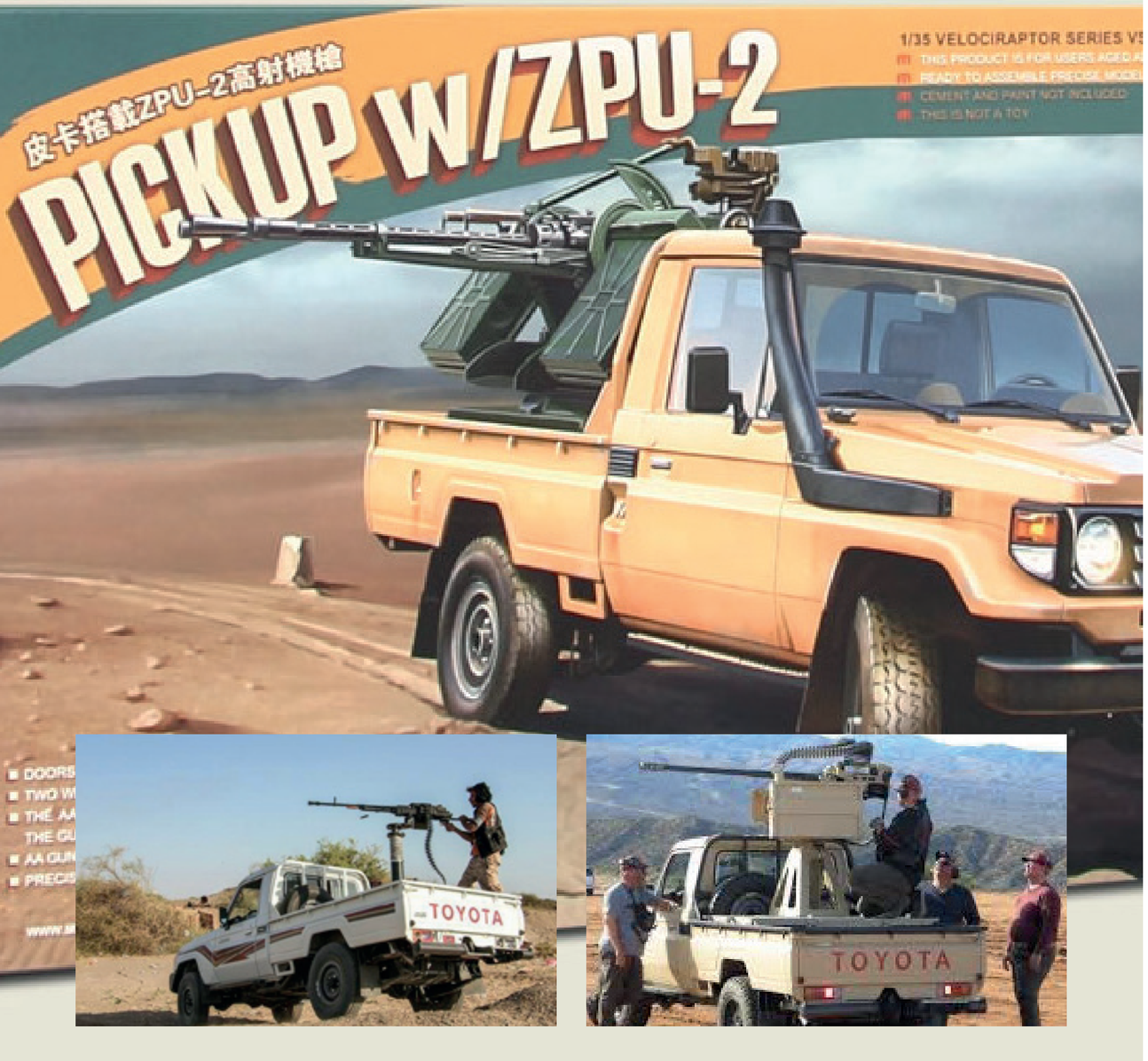

De uil van Suzuki

KK

In de afgelopen vijf decennia hebben miljoenen kinderen geleerd om de viool te spelen, allemaal met hetzelfde Suzuki systeem.
Maar nu is de Japanse muziekleraar achter de Suzuki-methode ontmaskerd als een leugenaar en een fraudeur.
Volgens zijn critici bedacht dr. Shinichi Suzuki zijn vroege levensverhaal en gebruikte hij valse beweringen - zoals een vriend zijn van Albert Einstein en leren spelen met een van de beste leraren van Berlijn - om een methode te gebruiken om de viool en andere muziekinstrumenten te leren bracht hem een fortuin.

Het systeem is de methode bij uitstek geworden om kinderen te leren muziek te spelen in vele landen over de hele wereld.
Dr Suzuki's filosofie van het lesgeven houdt in dat kinderen zo jong mogelijk beginnen - idealiter voordat ze vijf jaar oud zijn - en ze stukken leren uit het geheugen die ze herhaaldelijk spelen. Dr Suzuki reisde naar Duitsland in de jaren '20, waar hij beweert dat hij onder de voogdij kwam van Einstein, die een enthousiaste amateur-violist was.
Er wordt beweerd dat dr. Suzuki, die op 99-jarige leeftijd stierf in 1998, studeerde bij Karl Klingler, een van de toonaangevende violisten en onderwijzers van die tijd. Vanuit die bedwelmende oorsprong, begon Dr. Suzuki zijn eigen lesmethode te formuleren die door kinderen overal werd gevolgd. Nu beweren zijn critici dat hij zijn achtergrond heeft verzonnen. Ik denk dat het een van de grootste bedriegers in de muziekgeschiedenis is", zegt Mark O'Connor, een viioolleraar en professionele violist die jarenlang in het verleden van dr. Suzuki heeft doorgebracht. "Ik geloof niet dat iemand zijn verleden goed heeft gecontroleerd."
O'Connor heeft zijn aantijgingen in een reeks berichten op zijn internetblogsite uiteengezet. Onder zijn laatste bericht, vorige week, getiteld "Suzuki's grootste leugen", heeft O'Connor een pagina geplaatst van het Berlijnse conservatorium waar Dr. Suzuki beweerde te hebben gestudeerd. O'Connor zegt dat de pagina laat zien dat Dr. Suzuki, op 24-jarige leeftijd in 1923, werd afgewezen na het falen van zijn auditie.
O'Connor schrijft: "Shinichi Suzuki heeft geen viioolles gehad van enige serieuze viioolleraar die we kunnen vinden. Hij was in wezen autodidact, begon de viool op de leeftijd van 18, en dat bleek. Hij kreeg nooit een functie in een orkest. '
Volgens het Britse Suzuki Institute worden er momenteel wereldwijd meer dan een kwart miljoen Suzuki-studenten onderwezen door 8000 leraren.

Minette Joyce, de beheerder van het instituut, zei: "Het idee achter de Suzuki-methode is dat mensen geleerd kunnen worden een instrument zo goed mogelijk te bespelen. Het is niet ontworpen om professionele muzikanten te worden, maar om kinderen in staat te stellen te spelen ongeacht hun vaardigheden en om hun plezier in de muziek te vergroten. "
De redactie van de Nieuwe beveelt deze Japanse methode overigens van harte aan.
■

Shin'ichi Suzuki (Japans: 鈴木 鎮一, *Suzuki Shin-ichi*) (Nagoya, 17 oktober 1898) was een Japanse violist en viioolleraar, vooral bekend geworden om zijn Suzukimethode voor viioolles aan (zeer) jonge kinderen.
Suzuki werd geboren in Nagoya, Japan waar zijn vader, Masakichi Suzuki, eigenaar was van de eerste fabriek voor vioolbouw in Japan. Suzuki hoorde op 17-jarige leeftijd een bandopname van het *Ave Maria* van Schubert, uitgevoerd door de violist Mischa Elman, en was meteen verkocht. Hij nam een viool mee uit de fabriek van zijn vader en leerde zichzelf vioolspelen. Later kreeg hij viioolles in Tokio, en van 1921 tot 1928 studeerde hij viool bij Karl Klinger aan de Hochschule der Künste Berlin van Berlijn, waar hij bevriend raakte met onder andere Albert Einstein. In 1930 werd hij, terug in Japan, directeur van de *Teikoku Music School*, en tevens dirigent van het Tokyo String Orchestra.
Na de Tweede Wereldoorlog beëindigde hij zijn podiumloopbaan om zich aan het geven van les aan (zeer) jonge kinderen te wijden. In deze tijd ontwikkelde hij de Suzukimethode (moedertaalmethode) voor viool. Als vioolpedagoog kreeg hij veel erkenning in de vorm van eretitels, prijzen en 8 eredoctoraten. Suzuki stierf in zijn huis in Matsumoto, bijna 100 jaar oud.

Nazi Manga

ALMAR SEINEN

Al geruime tijd doe ik onderzoek voor een tentoonstelling rond het lastige thema 'Design van het Derde Rijk'. Waarom kun je een hakenkruis wèl zonder kleerscheuren in een historisch museum laten zien en niet in een designmuseum? Omdat je het door de locatie van presenteren van een andere betekenis voorziet. In een historische context getoond is het slechts een historisch, soms nostalgie opwekkend voorwerp; in een designmuseum – waar doorgaans objecten worden getoond die we mooi mogen, of zelfs moeten vinden – wordt het een heel ander verhaal: de bezoeker moet het hakenkruis nu als een stuk vormgeving gaan bekijken, hij/zij moet zich plots realiseren dat dit beeldmerk door iemand moet zijn ontworpen.

Al onderzoekend dus kwam ik op de meest uiteenlopende sites terecht; de Volksempfänger, de Volkswagen, de Schmeisser etc., allemaal technische verhalen over de totstandkoming van fascinerende voorwerpen, wat werkte het toch allemaal goed en hoe knap dat die vuige nazi's dat toch allemaal in die korte tijd in elkaar hebben kunnen knutselen. Maar nergens ook maar iets over de esthetiek van deze voorwerpen, nergens iemand die het ook maar durfde uit te spreken dat het er eigenlijk best goed uitzag, al is de Grote Uitzondering natuurlijk het werk van Leni Riefenstahl, maar dat is inmiddels kunst en dat telt niet. De sites waarop wèl alles prachtig werd gevonden waren van op zijn zachtst gezegd dubieuze aard; met namen als Stormfront, "Ihrhabtdochgesiegt" of "AHisOK" had ik hierop voorbereid moeten zijn.

Dat het hakenkruis nog steeds als teken geldt voor het Ultieme Kwaad is duidelijk. De eerste cartoons van Donald Trump tonen hem al meteen met Hitler-snor en hakenkruisarmband opdat we maar meteen begrijpen dat we hier te maken hebben met een wel héél slechte kerel. Het hakenkruis en de stereotiepe nazi met ss-tekens all-over zijn dan ook sinds de Tweede Wereldoorlog veelvuldig terug te vinden in de populaire cultuur. Eerst in de verstrippingen van de gruwelen van WOII, de wandaden van de ss in de concentratiekampen, maar gaandeweg ontstonden er genres als nazi-pulp, nazisploitation en nazi-porn, zowel in film als in gedrukte vorm, met tot de verbeelding sprekende titels als 'Sex Slaves of the SS', 'Orgiën van de Gestapo' en 'Nazi Werewolves from Outer Space'.

Waar ik niet op was voorbereid was de combinatie nazi en manga; manga als in lieftallige getekende meisjes met grote ogen. Dat Aziaten en Japanners in het bijzonder een eigenaardige relatie hebben met geweld en seksualiteit, daar kan ik mee leven, maar dat ze het ook wel een aardig idee leek om vrolijk in nazi parafernalia gehulde, ronddartelende manga-K3-meisjes elkaar af te laten slachten met wapens die grote gelijkenis vertonen met het eerder genoemde Schmeisser, zette me even op het verkeerde been. Er bestaat ook een manga versie van Mein Kampf, maar dat moet je volgens de uitgever meer zien als voor een jong publiek beschikbaar maken van historische taaie kost. Eerdere uitgaven waren Manga Das Kapital en Manga Oorlog en Vrede, de Manga Koran verschijnt medio 2020.

Wat is hier nou aan de hand? In het westen zijn wij geneigd kritiek te leveren op de manier waarop Japanners omgaan met gevoelige onderwerpen waaronder dus ook de nazi-periode. Het is belangrijk om je te realiseren dat manga een beproefd middel is om onderwerpen van zeer diverse aard toegankelijk te maken voor een brede groep. Zo zijn er manga's voor elke denkbare groep; kinderen, volwassenen, tieners, zieken maar ook pedofielen. Hiernaast hebben Japanners veel minder last van de nazi erfenis waar wij in Europa onder gebukt gaan. Japanners zijn de nazi's allang vergeten en zien hakenkruisen en SS-uniformen nu als vormgeving zonder de voor ons zo penetrante lading, als de ideale vormgeving van het slechte in bredere zin. Die ronddartelende manga-K3-meisjes zijn dus de slechterikken, meer niet.

De vraag die me nu erg bezig houd is of de nazi's zichzelf zagen als slechterikken. Ik denk het niet en dat maakt de tentoonstelling* zeer actueel.

■

**Design Museum Den Bosch - Design van het Derde Rijk - 7 september 2019 t/m 19 januari 2020*

ARIE DE JONG

JOS HOUWELING

reisproviand

buitenbarretje

zilvervis

Sauce de poisson japonaise

Numazu 2018 | FREDIE BECKMANS

Sakura | Amsterdamse Bos 2019
MARICKE NIEUWDORP

COLOFON

De Nieuwe nr 41 | jaargang 23 | mei 2019.
Uitgave van beeldend kunstenaars vereniging Maatschappij Arti et Amicitiae Amsterdam.
De redactie van De Nieuwe is onafhankelijk.

COVERFOTO: Hosokura Mayumi, detail inkjetprint Line (Y) uit Jubilee 2015.
Dank aan G/P Gallery Tokyo Japan.

BACKCOVER: Mile (Emile Brunsteede), detail afbeelding uit JappenSpiegel. De Bezige Bij 1945.

GASTHOOFDREDACTEUR: Karl Kawasaki

REDACTIE: Fredie Beckmans,
Gabriel Kousbroek, Joep Neefjes

MEDEWERKERS: Dennis A-Tjak,
Paul Donker Duyvis, Herman van den Boom,
Alexandr Gorodny, Hanneke Groenendijk,
Takako Hamano, Jos Houweling, Jinkyu Jang,
Arie de Jong, LPI, Roelof Jan Minneboo,
Tomoko Mukaiyama, Maricke Nieuwdorp,
Linda Roodenburg, Almar Seinen, Nina Peru,
Shinji Otani, Kris Schiermeier, Kaoru Yamamoto

EINDREDACTIE: Tiers Bakker

GRAFISCH ONTWERP: Joep Neefjes en
Erwin Taman

DRUK: Sprintprint.nl

REACTIES EN BIJDRAGEN:
tiersbakker@hotmail.com

Alle rechten bij de makers
tenzij anders weergegeven.

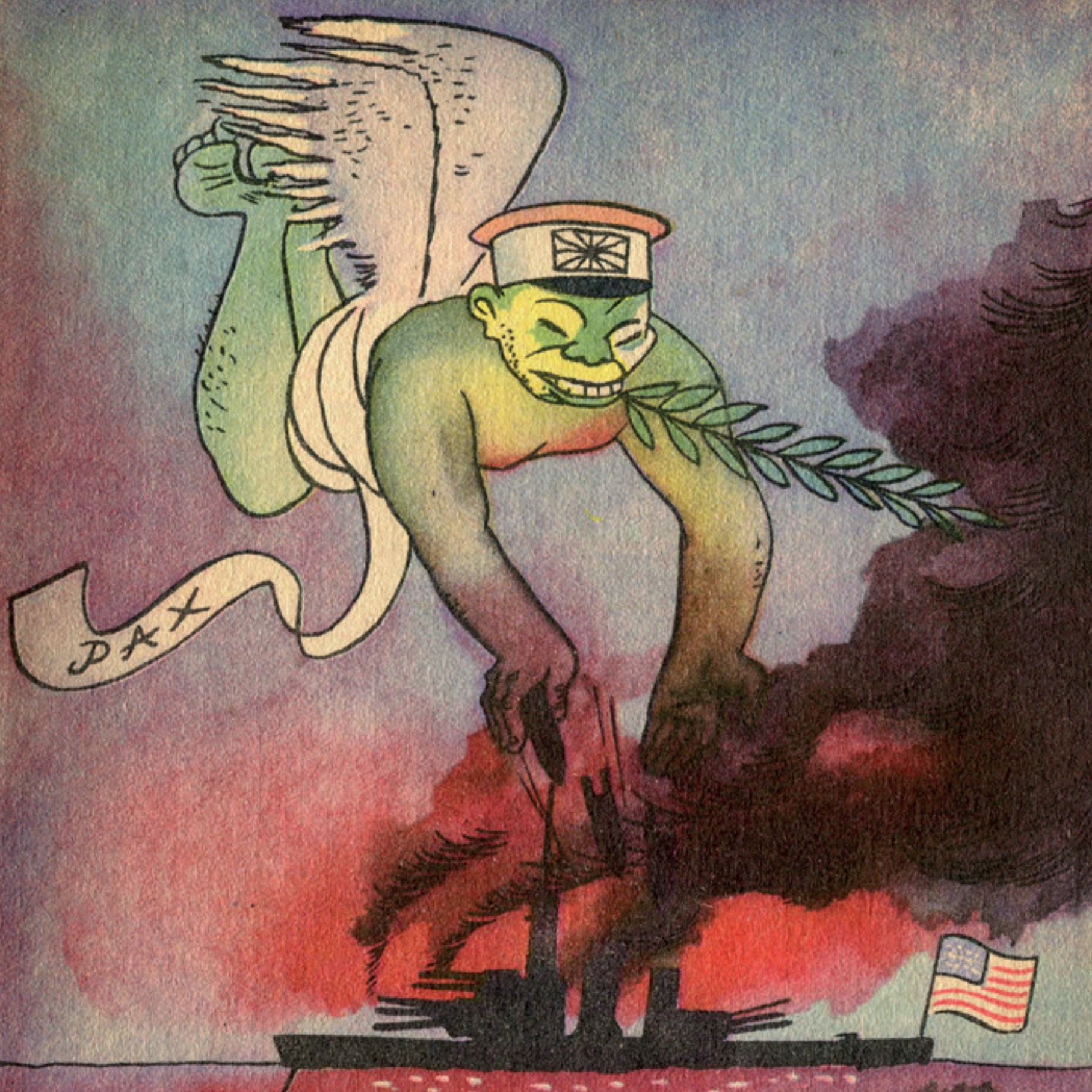
DAX